

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Голова Приймальної комісії
Ігор ЦЕПЕНДА
«24» березня 2025 р.

ПРОГРАМА

вступного випробування
“Політичні інститути та процеси в Україні”
для зарахування на навчання за освітньо-науковим ступенем доктора
філософії за спеціальністю
С2 «Політологія»
на основі освітнього рівня магістра (освітньо-кваліфікаційного ступеня
спеціаліста) при прийомі на навчання у 2025 році
за несуміжною спеціальністю

Розглянуто та схвалено

на засіданні Приймальної комісії
Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника
Протокол № 1 від 24 березня 2025 р.

Івано-Франківськ — 2025

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Метою вступного випробування з політичних інститутів та процесів в Україні є перевірка знань і відбір вступників для зарахування на навчання за ступенем доктора філософії за спеціальністю С2 Політологія при прийомі на навчання на основі освітньо-кваліфікаційного рівня/ступеня спеціаліста/магістра до Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника у 2025 році за несуміжною спеціальністю.

Програма містить основні питання з політичних інститутів та процесів в Україні, а також переліки рекомендованої літератури.

Наведений перелік питань, які виносяться на вступне випробування, дасть можливість вступнику систематизувати свої знання та допоможе зорієнтуватися, на які питання треба звернути увагу при підготовці до вступного випробування.

Перелік рекомендованої літератури сприятиме в пошуку й підборі джерел підготовки для вступного випробування.

ОСНОВНІ ПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ

1. Поняття, структура та зміст політичних інститутів.
2. Сутність політичних інститутів, їх різновиди і класифікації.
3. Місце й роль політичних інститутів в політичній системі суспільства.
4. Способи утворення політичних інститутів, механізми визначення кола їхніх повноважень.
5. Механізми стримування, контроль та легітимного позбавлення повноважень політичних інститутів.
6. Взаємозалежність типів політичних інститутів та форм державного правління, політичних режимів та форм державного устрою.
7. Взаємовплив політичних інститутів та суспільної модернізації.
8. Особливості становлення політичних інститутів у сучасній Україні.
9. Головні тенденції розвитку політичних інститутів.
10. Формування та трансформування політичної системи.
11. Порівняльна характеристика політичних систем країн світу.
12. Держава як інститут політичної системи, її ознаки та функції.
13. Владні інститути держави.
14. Поняття громадянського суспільства.
15. Фактори становлення та розвитку громадянського суспільства.
16. Інститути громадянського суспільства.
17. Політичний процес як механізм дії політичної системи суспільства.
18. Політичний процес: поняття, специфіка, зміст, структура.
19. Типологія політичних процесів.
20. Сучасний політичний процес в Україні та його особливості.

21. Особливості сучасних політичних процесів у постсоціалістичних країнах.
22. Політичні партії як інститут демократичного суспільства.
23. Поняття «партія»: сутність, причини виникнення, ознаки.
24. Теоретико-методологічні засади сучасної партіології.
25. Типологія партійних систем.
26. Роль та місце партій у сучасному політичному процесі.
27. Історичний шлях української багатопартійності і її відродження в умовах державної незалежності.
28. Формування політичних партій в Україні: загальна характеристика, особливості виникнення і функціонування.
29. Сучасна українська багатопартійність: здобутки і проблеми.
30. Сутність політичного елітаризму. Наукові концепції політичної еліти:
31. Політична еліта в структурі влади.
32. Політичні еліти : проблеми типології.
33. Історичні витоки виникнення і еволюція політичних еліт в Україні.
34. Політичні еліти сучасної України: соціальний портрет проблеми розвитку.
35. Теоретико-методологічні проблеми політичного лідерства.
36. Ідеї лідерства у світовій і вітчизняній політичній думці.
37. Типологія політичного лідерства та її критерії.
38. Природа, соціальна сутність, функції політичного лідерства.
39. Політичні лідери України, критерії оцінки їх популярності та ефективної діяльності.
40. Формування політичного лідерства в Україні в умовах державної незалежності: здобутки і проблеми.
41. Парламентаризм в Україні у процесі демократичного транзиту.
42. Неформальні політичні інститути в умовах демократичного транзиту України.
43. Проблеми між інституційної взаємодії.
44. Конфлікт і злагода у політичному процесі.
45. Особливості аналізу і прогнозування перебігу політичних процесів.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Абетка політична : навч. посіб. За наук. ред. док. наук держ. упр. О.В.Радченка; Редактор-упорядник М. Д. Городок, [автори-упоряд. С.В. Герасимчук, М. Д. Городок, А. В. Карташов, О. В. Радченко, та ін]; Вид. 10-е, доп. і перероб. Київ : Вид-во “ВАДНДУ”, 2016. 400 с
2. Балабан Р. В. Майдан як політичний інститут. *Наукові записки*

Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. 2015. Вип. 2. С. 113-131.

3. Бунецький Л. Інституціональна проблематика в сучасній політичній науці: аналіз феномену “політичний інститут”. *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2012. Вип. 1. С. 140–148*
4. Демчишак Р. Наукові підходи до розуміння сутності поняття “політичний інститут”. *Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. 2015. Вип. 27. С. 9-14.*
5. Денисенко В. М., Климончук В. Й. Свобода як цивілізаційний принцип. Історичні форми політичних свобод: антропологічний та інституційний виміри. Київ-Львів: Простір-М, 2017. 492 с
6. Інформаційно-комунікаційна демократія : монографія / В. В. Лісничий, О. В. Радченко, О. Є. Бухтатий та ін. Київ : Видавець СВС Панасенко, 2015. 400 с.
7. Конституція України : [Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року]. Відомості Верховної Ради України (далі – ВВР) 1996. № 30. Ст. 141; поточна ред. ред. від 01.01.2020. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
8. Концептуальні засади взаємодії політики й управління : [навч. посіб.] / [авт. кол. : Е. А. Афонін, Я. В. Бережний, О. Л. Валевський та ін. ; за заг. ред. В. А. Ребкала, В. А. Шахова, В. В. Голубь, В. М. Козакова]. Київ : НАДУ, 2010. 300 с.
9. Остапець Ю., Ключкович А., Ярош Я. Основи громадянського суспільства та політичних знань : навч. посіб. / за заг. ред. В. І. Бортнікова. 2-ге вид., випр. та доп. Суми : Університетська книга, 2023. 646 с.
10. Політична наука: теорія, методологія, практика: монографія. / за ред. Климончука В. Й. Івано-Франківськ : Супрун В. П., 2021. 304 с.
11. Політична система сучасного суспільства: навч. посіб. / В. Мадіссон та ін. Київ:КНУТД, 2015. 183 с.
12. Політична система України: конституційна модель та політичні практики : монографія / кол. авт.: Зеленько Г. І. (кер., наук. ред.) та ін. Київ : ІПіЕнД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2023. 536 с.
13. Політичний процес у незалежній Україні: підсумки і проблеми. Київ : Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2021. 704 с
14. Політичні інститути та процеси у країнах Центральної і Східної Європи наприкінці ХХ – на початку ХХІ століть: колективна монографія / за заг. ред.: Ю. Остапця і М. Токаря; [авт. колект.: В. Бурдяк, В. Бусленко, Є. Гайданка, І. Дудінська, В. Дудінський, М. Зан, Г. Зеленько, Н. Кічера, А. Ключкович, Н. Кононенко, Ю. Копинець, М. Лендбель, В. Литвин, Н. Марадик, Н. Нечаєва-Юрійчук, Ю. Остапець, М. Палінчак, В. Петрінко, А. Романюк, Н. Ротар, Д. Стеблак, М. Токар, М. Цірнер, Г. Шипунов]; Каф. політ. і держупр.; Ужгород. нац. ун-тет. Ужгород:

- Поліграфцентр “Ліра”, 2023. 680 с.
15. Політологія : навч. посіб. для студ. усіх спец. Ред. Струкевич О.К., Конотопенко О. П., Лапшин С. А. Вінниця: Нілан-ЛТД, 2016. 403 с.
  16. Публічна політика : навч. посіб. / авт. кол. : С. О. Телешун, С. В. Ситник, І. В. Рейтерович та ін. ; за заг. ред. С. О. Телешуна, д-ра політ. наук, проф. Київ : НАДУ, 2016. 340 с.
  17. Романюк А.С., Литвин В.С. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Вишеградської групи та інших країн Центрально-Східної Європи. Львів. 2016. 548 с.
  18. Рудакевич О. Функції національної політичної культури: теоретико-методологічний аспект. *Сучас. укр. політика*. К.: Центр соц. комунікацій, 2011. Вип. 22. С. 17-26.
  19. Рябцев Г. Політична система суспільства: навч. посіб. Київ: Психея, 2015. 71 с.
  20. Світові інтеграційні процеси в умовах трансформації міжнародних систем / під ред. Л.Д.Чекаленко. К.: Дипломатична академія при МЗС України, 2013
  21. Стойко О. Трансформація політичних інститутів у сучасних перехідних суспільствах : монографія. Київ : Ін-т держави і права ім. В. Корецького, 2016. 415 с.
  22. Теоретико-методологічні підходи до вивчення суспільно-політичних інститутів та процесів: колективна монографія / за заг. ред.: Ю Остапця і М. Токаря; [авт. колект.: С. Асланов, І. Вегеш, М. Вегеш, А. Дербак, М. Зан, Г. Зеленько, Н. Кічера, А. Ключкович, М. Колодій, Г. Кумар, М. Лендзел, Ю. Остапець, А. Романюк, М. Токар, К. Червеньяк, М. Шелемба, Мих. Шелемба]; Каф. політ. і держупр.; Ужгород. нац. ун-тет. Ужгород: Поліграфцентр “Ліра”, 2022. 560 с
  23. Суспільна трансформація: концептуалізація, тенденції, український досвід / за ред.: В.В. Танчера, В. П. Степаненка. К.: Ін-т соціол. НАНУ, 2004 133 с.
  24. Теорія політики: підручник / Денисенко В. М., Бліхар В. С., Требін М. П. та ін. Львів.: Ліга-прес, 2015. 668 с.
  25. Тимків Ярополк. Теорія і практика сучасної європейської політики безпеки: приклад Польщі : навч. посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2011. – 224 с.
  26. Ткач Д.І. Аналіз зовнішньої політики: навчально-методичний комплекс дисципліни. К. : Університет економіки та права "КРОК", 2010. 32 с.
  27. Geopolityka: Podręcznik akademicki / pod red. A. Dybczyńskiego. Warszawa: Poltext, 2013.
  28. Lerche Ch. Said Ab. Concepts of International politics.-N.Y., 2020.
  29. Morgenthau H. Politics Among Nations. The Struggle for Power and Peace. 2018

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Порядок проведення та критерії оцінювання вступних випробувань регулюється Положенням про організацію вступних випробувань у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника.